

Гуманізм повісті М. Вінграновського "Сіроманець"

Урок №2

Тема: Гуманізм повісті М. Вінграновського "Сіроманець".

Мета:

- допомогти учням усвідомити поняття гуманізму; завершити роботу над змістом твору; удосконалити навички роботи з текстом, вміння переказувати окремі епізоди, знаходити в тексті приклади гуманного ставлення до природи та коментувати їх, вміння аналізувати образи художнього твору;
- розвивати вміння виділяти в тексті й пояснювати найбільш вражаючі моменти, давати власну оцінку зображуваному, міркувати про світ природи й людини в ньому, про добро і зло, любов і милосердя; вміння зв'язно й послідовно висловлювати власні думки;
- виховувати духовні цінності особистості, любов до тварин, бережливе ставлення до природи.

Тип уроку: урок вивчення та аналізу художнього твору (за В.І. Шуляром)

Обладнання: слайдова презентація, виставка дитячих малюнків, фішки різних кольорів: червоний – високий рівень, жовтий – достатній рівень, зелений – середній рівень.

Хід уроку:

I. Організаційний момент

(привітання, налаштування учнів на співпрацю)

II. Перевірка домашнього завдання

1. Огляд виставки дитячих малюнків (*діти, які підготували ілюстрації до твору, коментують їх, переказують відтворені епізоди, отримують фішку відповідного кольору*).
2. Вікторина "Уважний читач" (взаємоперевірка, вага 1-го питання – 0,5 бала)
 1. Ким був Сіроманець у вовчій зграї?
 2. Кого вовк вичікував у засідці?
 3. Що трапилося після зустрічі Чепіжного із Сіроманцем?
 4. Хто захищав Сіроманця?
 5. Кого купив Чепіжний на базарі?
 6. Що Чепіжний з мисливцями робили в лісі?
 7. Яка вада була в Сіроманця?
 8. Чим Василь Дмитрович хвалився журналістам?
 9. Де переховувався Сіроманець від переслідувачів?
 10. Хто врятував його від неминучої голодної та холодної смерті?
 11. Як віддячив вовк рятувальникам?
 12. Куди втік Сашко із Сіроманцем?

III. Визначення теми та мети уроку. Мотивація навчальної діяльності.

Працюючи над змістом повісті М. Вінграновського "Сіроманець" на попередньому уроці, ви зрозуміли, що її центральними персонажами є вовк Сіроманець та хлопчик Сашко. Образ вовка зображений автором у дещо міфологічному й навіть фантастичному контексті, який тісно пов'язаний із реальністю. Автор зображує почуття звіра з психологічної точки зору як справжньої людини, тому ми сприймаємо вовка не як хижака, а насамперед як вірного друга хлопчика Сашка. Незважаючи на свій юний вік, хлопчик стає для вовка не лише другом, а й рятівником. Сашко зовсім не боїться Сіроманця, захищає його перед дорослими, допомагає звільнитися із полону. Коли розуміє, що тварина майже втратила зір, то, не роздумуючи, втікає з дому та прямує з вовком у далеке місто, щоб показати його відомим лікарям. Саме в дружбі та співчутті хлопчика до вовка розкривається гуманізм повісті.

Отже, тема нашого уроку: "Гуманізм повісті "Сіроманець".

М. Вінграновського

Сьогодні ми повинні:

Знати	Уміти
Значення слова "гуманізм"	Працювати з текстом
Ідейно-художній зміст повісті "Сіроманець"	Переказувати епізоди, які допомагають продемонструвати гуманне ставлення людини до тварини
	Давати власну оцінку зображуваному
	Міркувати про великий світ природи і людини в ньому, про добро і зло, любов і милосердя
	Аналізувати образи твору
Цінувати	
Загальнолюдські моральні та духовні якості	
Гуманне ставлення людини й тварини	

IV. Сприйняття та усвідомлення навчального матеріалу в процесі виконання практичних завдань.

1. Робота над другою частиною твору (бесіда):

- Які риси характеру були притаманні Сіроманцю змолоду? Чим він любив займатися? Що змінилося, коли прийшла старість?
- Що пов'язувало вовка з Василем Чепіжним?
- Навіщо, на вашу думку, Чепіжний налаштував проти Сіроманця усіх селян?
- Хто був у селі єдиним захисником вовка? Чому?
- Хто така Галя Грушецька і чому вона вирішила йти додому із Сашком лісом?
- Куди потрапив Сіроманець після втечі і як йому жилося в новому місці? (зачитування уривку)
- Що ви відчували, коли читали цей епізод?
- Хто знайшов вовка і хто йому допоміг?
- Про що попросив Андрійко тата?
- А чи буває таке, щоб дикі тварини жили поряд із людьми? (приклад з життя)
- Як жилося вовку після одужання?
- Яка пригода сталася з Андрієм і вовком?
- Як себе поведив Сашко після втечі Сіроманця?
- Звідки дізналися про вовка?
- Чи знайшов Чепіжний вовка у льотчиків?
- Як вирішив Сашко допомогти Сіроманцеві?
- Що сталося в Одесі?
- Як закінчується друга частина?

2. Дослідницька робота "У чому полягає гуманізм повісті?"

Асоціативне гроно

Завдання. Визначити поняття "гуманізм".

- Що таке, на вашу думку, гуманізм? (висловлювання дітей:

доброта, милосердя, співчуття, людяність, моральність)

Визначення за тлумачним словником:

"Гуманізм – ставлення до людини, пройняте турботою про її благо, повагою до її гідності, людяність". (Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2001. – 1440 с.).

- Розкажіть епізоди з повісті "Сіроманець", у яких показано гуманне ставлення героїв до тварин (*переказ уривків тексту, у яких показано дружбу між хлопчиком та вовком*).

Висновок. Отже, саме в дружбі та співчутті хлопчика до вовка розкривається гуманізм повісті.

3. Фізкультхвилинка "Гімнастика Сіроманця"

Сіроманець лиш проснувся
І до сонця потягнувся (піднімання рук).
А побачив бадилинку,
То нагнувся на хвилинку (нахили вниз).
Восени будяк розцвів,
Вовк від подиву присів (присідання).
Любить вовк Сашка стрічати
І від радості стрибати (стрибки).

4. Колективна творча справа "Характеристика образу Сіроманця"

Гуманізм – це риса характеру, яка виявляється, звичайно, в образах людей. Тому гуманне ставлення до природи, зокрема, до хижої тварини розкривається в образі Сашка (цей образ більш ґрунтовно будемо досліджувати на наступному уроці). Як віддячує звір людині?

4.1. Зачитайте уривки, у яких, на вашу думку, йдеться про поведінку та вдачу вовка, прокоментуйте їх.

- *"Його проклинали конюхи та пастухи. Коли ж нічого були їсти і вовк пересиджував день або й три на болоті чи в чагарях, то й згряя сиділа позаду нього, кусаючи себе за хвості...";*
- *"Сіроманець тим часом обнюхав Сашка з ніг до голови, лизнув по куртці гудзика і ліг на листя";*
- *"Сіроманець провів Сашка до узлісся, потерся об Сашкове плече і так стояв, аж доки запах його нового товариша не ослаб у глибині темного листопадового вітру...";*
- *"Сіроманець проводжав його лісом до школи, зустрічав його на узліссі";*
- *"Зімлілий вовк лежав у кузні на драбині біля горна... Вовк розкрив рота під іній, і йому стало легше дихати... Він поворухнув замотузованими лапами, понюхав молоток біля ковадла та й наче заснув";*
- *"Тим часом Сіроманець тікав. ...Кілька разів він зупинявся, піднімав голову в небо і слухав, чи не летить вертоліт... Забіг аж до лиману...";*
- *"...Сховався Сіроманець на полігоні... відчував, що тут йому буде спокій";*
- *"Повалили такі могутні сліпі сніги, що навіть і він. Сіроманець, злякався: він добре знав, чим ці сніги йому пахнуть. Вдень і вночі він рився в снігах, орав їх лапами і зубами, але небо наче прорвало, і жодної миші, як на гріх!";*
- *"Сіроманець охляв. Він часто провалювався в сніг з головою, годинами лежав, збираючись з останніми силами, щоб виповзти на поверхню і поповзом добиратись: куди — невідомо";*
- *"Сіроманець уже не котився — його котив вітер... Вовка закотило в лісосмугу, він обійняв лапами якусь деревину, навіть учепився за неї зубами, але вітер відірвав його і від неї";*
- *"Сашко не повірив своїм очам: на стежці перед ним стояв Сіроманець! Високий, широкогрудий, з великими димчастими незрячими очима... Сіроманець плакав. Великі срібні сльози котилися по його морді і падали на пісок під лапи".*

4.2. Аналіз образу Сіроманця у вигляді бесіди за питаннями:

- Як, на вашу думку, автор ставиться до Сіроманця?
- Поміркуйте, чи розумів вовк хлопця. Обґрунтуйте свою думку,
- Чому до Чепіжного вовк ставився вороже, а для Сашка — став найкращим другом?
- Чи можна назвати Сіроманця хижаком? Обґрунтуйте свою думку.
- Як склалися стосунки вовка з другорядними персонажами твору? Кого з них можна вважати прихильником вовка?
- Чи вважаєте ви Сіроманця — володарем лісу? Чому?
- Як ви розумієте фінал повісті? Чому вовк не попрощався з найкращим другом?

Учитель: Сіроманець — це старий вовк, який вже доживає свого віку. У молоді роки він був прикладом для наслідування та справжнім ватажком зграї, але коли прийшла старість — осліп і залишився сам. Автор співчуває йому і, навіть зображуючи картини його полювання або зустрічі з ворогами, описує поведінку вовка так, як би це був не хижак, а звичайний свійський пес. У Сіроманця вже не залишилось агресії. Він багато чого побачив за життя, тому наприкінці йому хотілося одного — спокою. Сіроманець був ватажком завжди, тому самотність була для нього не природною. Він познайомився із Сашком, та, зрозумівши, що хлопчик ставиться до нього приязно, став для нього кращим другом. Вовк його не забув, коли втік подалі від села та від переслідувачів. Згодом він знайшов нових знайомих, серед яких був маленький хлопчик Андрійко. Та Сіроманець ні на мить не забував про Сашка й при нагоді повернувся до свого маленького захисника. Цим автор дає нам зрозуміти, що вовкові притаманні такі якості, як вірність та вдячність. На жаль, остання подорож до лікарні не була вдалою, і, коли Сіроманець зрозумів, що ніхто не буде його лікувати, і просто втік та повернувся помирати в рідне село. Але доля була на боці Сіроманця. Селяни нічого йому не заподіяли. Тоді останнє, що залишилося вовку, — це померти на самоті, згадуючи найприємніші моменти життя.

V Підсумок уроку

1. Я дізнався
2. Я зрозумів
3. Я навчився....
4. Я вмію....
5. Мені хочеться....
6. Оцінювання (враховуються завдання з фішками, літературна вікторина, відповіді на уроці)

VI Домашнє завдання:

1. Дібрати уривки для характеристики Сашка.
2. Створення фанфіку повісті "Сіроманець" (для учнів із достатнім та високим рівнями знань).